אמר ליה לא אמר ליה יהיבנא לך דמי פלגא דסעודתיך אמר ליה לא אמר ליה יהיבנא לך דמי כולה סעודתיך א"ל לא נקטיה בידיה ואוקמיה ואפקיה אמר הואיל והוו יתבי רבנן ולא מחו ביה ש"מ קא ניחא להו איזיל איכול בהו קורצא בי מלכא אזל אמר ליה לקיסר מרדו בך יהודאי א"ל מי יימר א"ל שדר להו קורבנא חזית אי מקרבין ליה אזל שדר בידיה עגלא תלתא בהדי דקאתי שדא ביה מומא [א]בניב שפתים ואמרי לה בדוקין [ב]שבעין דוכתא דלדידן הוה מומא ולדידהו לאו מומא הוא סבור רבנן לקרוביה משום שלום מלכות אמר להו רבי זכריה בן אבקולס יאמרו בעלי מומין קריבין לגבי מזבח סבור למיקטליה דלא ליזיל ולימא אמר להו רבי זכריה יאמרו מטיל מום בקדשים יהרג אמר רבי יוחנן ענוותנותו של רבי זכריה בן אבקולס החריבה את ביתנו ושרפה את היכלנו והגליתנו מארצנו שדר עלוייהו לנירון קיסר כי קאתי שדא גירא למזרח אתא נפל בירושלים למערב אתא נפל בירושלים לארבע רוחות השמים אתא נפל בירושלים א"ל לינוקא פסוק לי פסוקיך אמר ליה [1]ונתתי את נקמתי באדום ביד עמי ישראל וגו' אמר קודשא בריך הוא [ג]בעי לחרובי ביתיה ובעי לכפורי ידיה בההוא גברא ערק ואזל ואיגייר ונפק מיניה ר"מ שדריה עלוייהו לאספסיינוס קיסר אתא צר עלה תלת שני הוו בה הנהו תלתא עתירי נקדימון בן גוריון ובן כלבא שבוע ובן ציצית הכסת נקדימון בן גוריון שנקדה לו חמה בעבורו בן כלבא שבוע שכל הנכנס לביתו כשהוא רעב ככלב יוצא כשהוא שבע בן ציצית הכסת שהיתה ציצתו נגררת על גבי [ד]כסתות איכא דאמרי שהיתה כסתו מוטלת בין גדולי רומי חד אמר להו אנא זיינא להו בחיטי ושערי וחד אמר להו בדחמרא ובדמלחא ומשחא וחד אמר להו בדציבי ושבחו רבנן לדציבי דרב חסדא כל [ה]אקלידי הוה מסר לשמעיה בר מדציבי דאמר רב חסדא [ו]אכלבא דחיטי בעי שיתין אכלבי דציבי הוה להו למיזן עשרים וחד שתא הוו בהו הנהו בריוני אמרו להו רבנן ניפוק ונעביד שלמא בהדייהו לא שבקינהו אמרו להו ניפוק ונעביד קרבא בהדייהו אמרו להו רבנן לא מסתייעא מילתא קמו קלנהו להנהו אמברי דחיטי ושערי והוה כפנא מרתא בת בייתוס עתירתא דירושלים הויא שדרתה לשלוחה ואמרה ליה זיל אייתי לי סמידא אדאזל איזדבן אתא אמר לה סמידא ליכא חיורתא איכא אמרה ליה זיל אייתי לי אדאזל איזדבן אתא ואמר לה חיורתא ליכא גושקרא איכא א"ל זיל אייתי לי אדאזל אזדבן אתא ואמר לה גושקרא ליכא קימחא דשערי איכא אמרה ליה זיל אייתי לי אדאזל איזדבן הוה שליפא מסאנא אמרה איפוק ואחזי אי משכחנא מידי למיכל איתיב לה פרתא בכרעא ומתה קרי עלה רבן יוחנן בן זכאי [2]הרכה בך והענוגה אשר לא נסתה כף רגלה איכא דאמרי גרוגרות דר' צדוק אכלה ואיתניסא ומתה דר' צדוק יתיב ארבעין שנין בתעניתא דלא ליחרב ירושלים כי הוה אכיל מידי הוה מיתחזי מאבראי וכי הוה בריא מייתי ליה גרוגרות מייץ מייהו ושדי להו כי הוה קא ניחא נפשה אפיקתה לכל דהבא וכספא שדיתיה בשוקא אמרה האי למאי מיבעי לי והיינו דכתיב [3]כספם בחוצות ישליכו אבא סקרא ריש בריוני דירושלים בר אחתיה דרבן יוחנן בן זכאי הוה שלח ליה תא בצינעא לגבאי אתא א"ל עד אימת עבדיתו הכי וקטליתו ליה לעלמא בכפנא א"ל מאי איעביד דאי אמינא להו מידי קטלו לי א"ל חזי לי תקנתא לדידי דאיפוק אפשר דהוי הצלה פורתא א"ל נקוט נפשך בקצירי וליתי כולי עלמא ולישיילו בך ואייתי מידי סריא ואגני גבך ולימרו דנח נפשך וליעיילו בך תלמידך ולא ליעול בך איניש אחרינא דלא לרגשן בך דקליל את דאינהו ידעי דחייא קליל ממיתא עביד הכי נכנס בו רבי אליעזר מצד אחד ורבי יהושע מצד אחר כי מטו לפיתחא בעו למדקריה אמר להו יאמרו רבן דקרו בעו למדחפיה אמר להו יאמרו רבן דחפו פתחו ליה בבא נפק כי מטא להתם אמר שלמא עלך מלכא שלמא עלך מלכא א"ל מיחייבת תרי קטלא חדא דלאו מלכא אנא וקא קרית לי מלכא ותו אי מלכא אנא עד האידנא אמאי לא אתית לגבאי א"ל דקאמרת לאו מלכא אנא

איברא

א"ל לא. שביקנא לך: א"ל. איהו יהיבנא לך דמי פלגא סעודתך: איכול קורצא. מלשינות: קורבנא. קרבן להקריב על גבי המזבח דקיימא לן איש איש[ז] לרבות את עובדי כוכבים שנודרים נדרים ונדבות כישראל (חולין דף יג:): בניב שפתים. שפה העליונה: לדידהו לא הוי מומא. להקריב לגבוה בבמה דידהו אלא מחוסר אבר: דוקין. טיל"ה כמו הנוטה כדוק (ישעיה מ): יאמרו המטיל מום בקדשים יהרג. שיהו סבורין שבשביל שהטיל מום בקדשים ועבר על מום לא יהיה בו (ויקרא כב) נהרג: ענותנותו. סבלנותו שסבל את זה ולא הרגו: שדא גירא למזרח. לקסום קסם כשהיה סמוך לירושלים: ההוא ינוקא הוה מגמגם בלישניה לא גרסינן: ביד עמי ישראל. על ידי עמי ישראל: ולכפורי ידיה. לקנח ידיו[ח]: נקדה. נקבה לשון מקדרין בהרים (עירובין דף נח.). נקדה לו חמה זרחה בשבילו במסכת תענית (דף כ.): ציצתו. ציצית של טליתו: נגררת על גבי כרים וכסתות. שלא היה מהלך אלא על גבי מילת: ואיכא דאמרי. בן ציצית שמו ולמה נקרא שמו הכסת שהיתה כסתו כסא שלו מוטלת בין גדולי רומי כשהיה הולך ברומי להקביל פני קיסר: הוו להו. להנך תלתא עתירי חיטי ושערי וחמרא וליבי למיזן כל בני העיר עשרים וחד שתא: בריוני. אנשים ריקים ופוחזים למלחמה: אמרו להו רבנן. להנך בריוני: לא מסתייעא מילתא. לצאת: קמו. בריוני: קלינהו להנך אמברי. לאוצרות התבואה ועצים כדי שילחמו: סמידא. סלת: חיוורתא. פת נקייה: גושקרא. [*] פת קיבר שאונדיי"ר: פרצא. פרש של גללי בהמה: ומתה. מחמת איסטניסותה: גרוגרת. מאותם שנשארו לרבי צדוק שמלך את מימיה ומלאתה היא ואכלתה לרעבונה ומריח החולי של רבי צדוק שנכנס בגרוגרת טעמה ומתה באסטניסות: הוה מתחזי. בגרונו: מאבראי. מחמת שהיה כחוש: כי הוה בריא. כשגמר תעניותיו ורצה להברות עצמו: הוו מייתי ליה גרוגרות. תאנים יבשין מפני שלא היה יכול לבלוע דבר עבה והיה מוצץ את מימיהן ומשליך הגרוגרות: אבא סיקרא. כך שמו: שלח ליה. רבן יוחנן בן זכאי תא לגבאי בצנעא: אמר ליה. רבן יוחנן בן זכאי: עד אימתי עבדיתו הכי. דלא שבקיתון לאשלומי: חזי לי תקנתא לדידי. שיניחוני לצאת מן העיר: נקוט נפשך בקצירי. החזק עצמך כחולה הולך קול שאתה חולה: לישיילו בך. כמו שאתה גוסס: ואייתי מידי סריא. דבר מסריח כגון נבילה: ואגני גבך. והשכב במטתך עמך שיאמרו מת הוא ומסריח כבר: וליעיילו בך תלמידך. יכנסו תחת רגלי מטתך לשאת ולא יניחו אחרים לשאת דאינון ידעין דמייא קליל ממיתא: בעו. הנך בריוני: למדקריה. ברמחים שמא מערים הוא: אמר להו. אבא סקרא: יאמרו. הרומיים עליכם שאפילו רבן דקרו: למידחפיה. אולי יצעק: דלאו מלכא אנא. והתעללת בי:

איברא

עגלא תילתא. כמו ושלישים על כולו (שמות יד) וכמו עגלה משולשת ואיל משולש (בראשית טו) פי' בריא וטוב ויש מפרשים שלישי לבטן ולא יתכן דאמרינן בפרק ארבע מיתות (סנהדרין דף סה:) דהוו מברו להו עיגלא תלתא ולא כמו שמפרש שגדל שליש דהא בסוף פרק רבי אליעזר דמילה (שבת דף קלו.) אמר עבד להו עגלא תילתא ביומא דשבעא פירוש יום שביעי ללידתו[ט]:

אי

מסורת הש"ס

א) [עי' תוס' זבחים פה: ד"ה הכא בדוקין], ב) פ"א של עין, ג) ס"א ניחא ליה, ד) [עי' הערוך ערך גן ג כרים וכסתות], ה) מפתחות, ו) פי' אולר, ז) [ויקרא כב], ח) פי' רש"י זבחים כה. ד"ה כפורי זהב, ט) [וע"ע תוספות בכורות יט. ד"ה דהך שלא וכו'].

◆

מוסף רש"י

המשך מעמוד קודם

לקח מסיקריקון. מגזלן נכרי הורג נפשות על עסקי ממון שאומר לו שא קרקע זו והניחני, ומתנה זו לא הויא מתנה, דאפילו למ"ד תליוהו וזבין זביניה זביני, תליוהו ויהב לא הויא מתנה (רשב"ם ב"ב מח:). לקח מן האיש. מן הבעל, כל קרקעותיו משועבדים לכתובת אשתו והיום ולמחר אם ימות או יגרשנה תטרוף מלקוחות אם לא תמצא בני חורין, שכן כתב לה כל נכסי אחראין וערבאין לכתובתיך כדאמ' בכתובות (נא.) וחזר. זה הלוקח, ולקח מן האשה. נתן לה דבר מועט וקנתהו לו, כדי שלא תטרוף ממנו מיד כתובתה (רשב"ם ב"ב מט:). מקחו בטל. לא כבטל ממש, שכל זמן שיהיה בעל יאכל זה הלוקח את הפירות, שהרי המוכר מכר לו כל זמן שלא תתגרש האשה ולא יבא זמן גוביינא כתובתה וכו' ולאו נכסים שמשועבדין לאשה, אלא דלהכי אמרי שעבוד שתוכל לטרוף מהן כשיגיע זמנה לגבות כתובתה, הלכך הכי מקחו בטל אמר ולקח מן האשה קאי, דהוי בטל לגמרי ההוא מקח, וכשתבוא לגבות כתובתה תטרוף ממנו, דאמרה נחת רוח עשיתי לבעלי למכור לך קרקע המשועבד לי ולא גמרתי בלבי להקנות לך (שם) לו: מקחו בטל משמע לגמרי ואפילו בחיי הבעל, וכה"ג (שם) מוקמינן לה באשת מלוגן שלא שדות, או ייחדה לה לכתובתה, או כתב לה בתוך הכתובה, או שהכניסה לו שום משלה (כתובות צה.). למחר תבענא ליה בדינא. והלכך לא קנה הסיקריקון, דהא לא נתן מעות אלא גזלה כמגס, והלוקח ממנו נמי לא קנה, דקרקע אינה נגזלת ועדיין ברשותא דמריה קמא איתא, ואפילו חזר ולקח מבעל הבית, שכתב לו שטר, או במתנה או בשטר מכירה בלא מעות, דאילו נתן מעות לבעל הבית קנה וכו' (רשב"ם ב"ב מז: ע"ש). ביתר. עיר גדולה והיו ישראל דרין בה (תענית כו.).

ע"ב שייך לעמוד הקודם

גושקרא. פת סובין (שבת כ:).

תורה אור

1. וְנָתַתִּי אֶת נִקְמָתִי בֶּאֱדוֹם בְּיַד עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְעָשׂוּ בֶאֱדוֹם כְּאַפִּי וְכַחֲמָתִי וְיָדְעוּ אֶת נִקְמָתִי נְאֻם אֲדֹנָי אֱלֹהִים: יחזקאל כה יד
2. הָרַכָּה בְךָ וְהָעֲנֻגָּה אֲשֶׁר לֹא נִסְּתָה כַף רַגְלָהּ הַצֵּג עַל הָאָרֶץ מֵהִתְעַנֵּג וּמֵרֹךְ תֵּרַע עֵינָהּ בְּאִישׁ חֵיקָהּ וּבִבְנָהּ וּבְבִתָּהּ: דברים כח נו
3. כַּסְפָּם בַּחוּצוֹת יַשְׁלִיכוּ וּזְהָבָם לְנִדָּה יִהְיֶה כַּסְפָּם וּזְהָבָם לֹא יוּכַל לְהַצִּילָם בְּיוֹם עֶבְרַת יְיָ נַפְשָׁם לֹא יְשַׂבֵּעוּ וּמֵעֵיהֶם לֹא יְמַלֵּאוּ כִּי מִכְשׁוֹל עֲוֹנָם הָיָה: יחזקאל ז יט

◆

גליון הש"ס

רש"י ד"ה גושקרא פת קיבר. עיין שבת דף כ ע"ב ברש"י ד"ה גושקרא:

◆

לעזי רש"י

טיל"א. קרום בעין הפוגע בראיה. שיאונדיי"ר. משני, בעל איכות נחותה.